

Riktlinjer för Ekerö kommuns arbete med idrott och fysisk aktivitet.

Förord

Syftet med ett program för idrott och fysisk aktivitet är att göra en analys och prioriteringar inom idrottsområdet samt att få en dialog om hur kommunen och föreningslivet i samverkan successivt ska kunna utveckla förutsättningarna för idrottsverksamhet och fysisk aktivitet i kommunen.

De lokala förutsättningarna innehåller både för- och nackdelar för idrottens utveckling i kommunen. En fördel är det stora föreningsliv och ideella engagemang som finns bland invånarna. Nackdelar är bristen på anläggningar och bristen på tvärförbindelser mellan de olika kommundelarna, vilket försvårar tillgången till befintliga anläggningar för befolkningen i hela kommunen.

I programmet formuleras Ekerö kommuns vision, långsiktiga och kortsiktiga mål och strategier för att uppnå dessa. Programmet utgår ifrån fem målområden som är särskilt viktiga att beakta kring idrottens roll och möjligheten till fysisk aktivitet i Ekerö kommun. Dessa är: Aktiv fritid, folkhälsa, demokrati och jämställdhet samt samverkan mellan kommun och föreningsliv.

Befintliga mål och styrdokument

Programmet tar sitt avstamp i kommunfullmäktiges beslut om kulturstrategi att kultur- och fritidsverksamhet i Ekerö ska ge inspiration och glädje och erbjuda mötesplatser i samverkan med övriga sektorer och det omgivande samhället. Vidare från de ungdomspolitiska målen, som bl. a understyrker vikten att ungdomar har rätt att leva i en god miljö som främjar hälsan och att ungdomar har möjlighet till en aktiv fritid. Ett prioriterat område är utbudet av fritidsaktiviteter för äldre ungdomar. De tre beställarnämnderna har antagit "Plan för ung fritid" där det bl. a anges att fritiden ska främja ungas hälsa och livskvalitet. Ytterligare styrdokument som påverkar innehållet i programmet är Kommunfullmäktiges mål för 2009-2010 gällande Ekerö kommuns placering som en av Sveriges "10 bästa skolkommuner", samt LSS (Lagen om stöd och service sfs 1993:387) där kommunens särskilda uppgift är att verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för personer som omfattas av LSS:

Det har tidigare saknats ett policydokument som anger kommunens ambition och inriktning när det gäller insatser inom området idrott och fysisk aktivitet.

Vision: (utifrån vad KF tidigare fastslagit)

”Idrott och friluftsliv i Ekerö kommun erbjuder invånarna; Inspiration och glädje, mötesplatser, upplevelser och gemenskap med andra människor, inflytande och delaktighet och möjlighet till en aktiv fritid”.

Definitionen på idrott är all fysisk aktivitet såsom:

- Träning och tävling
- Organiserad eller egen motionsaktivitet
- Dans
- Friluftsliv
- Rekreation i form av fysiks aktivitet
- Fysisk lek i alla former och på olika platser

Idrott i Ekerö kommun

Ekerö kommun har gynnsamma förutsättningar att erbjuda sina invånare upplevelser av natur, friluftsliv och rekreation. Idrott är den dominerande fritidssysselsättningen för barn och ungdomar i Ekerö. Nära hälften av alla barn 11-20 år ca (1900) deltar i idrottsföreningarnas verksamheter. Av alla 13-20 åringar är 42 % som är medlem i en förening i Ekerö. Det är fler ungdomar i den yngre gruppen som är föreningsmedlemmar (68 %) än i den äldre gruppen (48 %). (Ung-09, Ekerö kommun)

Kommunen är vidare länets hästtätaste med ca 1 900 hästar varav 37 % på Färingsö samt ca 130 stall 57 % på Färingsö. Kommunen rymmer tre golfbanor och vandringsleder, motionsspår, skidspår och friluftsbad finns det gott om.

I kommunen finns ett 40 –tal idrottsföreningar med organiserad verksamhet. I Ekerö står föreningarna för majoriteten av idrottsaktiviteterna och sköter anläggningarna. Utgångspunkten är att både kommunen och föreningarna vill fortsätta enligt denna modell. Kommunen äger tre idrottsanläggningar för vilka föreningslivet ansvarar för driften. Dessa är; Träkvistavallen, Svanängens IP och Adelsövallen. Ett kommunalt driftstöd utgår till de föreningar som ansvarar för driften av dessa. Skidanläggningen i Ekebyhovsbacken ägs av Mälarens Alpin och Skidklubb men ges ett årligt driftunderhåll av kommunen. Ersättningen som går till föreningarna för drift av anläggningar samt övriga driftkostnader för kommunens idrottsanläggningar uppgår till 5,9 mkr. Av detta går 1/ 3 till drift av de bägge ishallarna.

Utöver dessa anläggningar upplåter kommunen Tappströms bollhall och skolornas gymnastiksalar till föreningarna. Kommunen tillämpar nolltaxa för lokaler och anläggningar som nyttjas av föreningarna i sin barn- och ungdomsverksamhet. För barn- och ungdomsverksamhet i idrottsföreningar utgår, 2010, ett kommunalt verksamhetsbidrag om 1,7 mkr.

Enligt kommunens översiktsplan kommer främst nya bostäder och verksamheter att komma till i det sk tätortsbandet i Ekerö tätort, södra Färingsö och Stenhamra. Detta innebär en befolkningsökning med ca 10.000 fram till 2030.

Övergången från en landsbygdskommun till en mer tätbebyggd kommun innebär att också motionsspår, friluftsanläggningar, badplatser, bollplaner och idrottshallar med tillhörande parkeringsplatser kommer att behöva utökas.

Nulägesanalys

De målområden som finns i policyn är områden med kända behov av utveckling. Dessa är områden som kommit till genom dialog med föreningslivet, egna undersökningar, egen statistik, medborgarkontakter samt politiska prioriteringar i kulturnämnden.

Aktiv fysisk fritid

Alla grupper i samhället ska ges möjlighet att utöva en aktiv fritid, men barn och unga upp till 20 år, ska särskilt prioriteras. Anledningen till den avvägningen är att barn och unga inte själva kan skapa förutsättningar för att idrotta och därför behövs ett kommunalt stöd. Vuxna däremot anses i högre utsträckning kunna skapa förutsättningar för att bedriva sina intressen. Exempel på det är idrotter som tennis, golf och ridning.

Genom Riksidrottsförbundets satsning på det tidigare Handslaget och nuvarande Idrottslyftet har barn inom skolans ram fått tillfälle att pröva på olika idrotter genom samarbete med föreningslivet. Under 2009 har det varit låg aktivitet inom detta område men det finns ett intresse hos föreningslivet att hitta nya erbjudanden till skolorna så att barn och ungdom kan få delta i fysisk aktivitet och få chans att hitta en aktivitet som passar dem.

Ett område som uppmärksammas av olika grupper, handikappsorganisationer m.fl. är fritidsverksamhet som riktar sig till funktionshindrade (fysiskt och psykiskt funktionshindrade samt neuropsykiatriska diagnoser). Idag är det ett mycket begränsat utbud för dessa och förekommer mest på de olika omsorgsenheterna. Bilden är oklar av hur tillgängliga kommunens anläggningar är rent fysiskt, vilken delaktighet funktionshindrade har eller kan ha i befintlig verksamhet samt i vilken omfattning det behövs speciellt riktad verksamhet för denna målgrupp.

Inflytande och möjligheter för ungdomars egna initiativ är ett viktigt förhållningssätt vilka kommer i uttryck i de ungdomspolitiska målen. För idrottsverksamhet innebär det att ungdomar måste ges möjlighet att själva organisera sitt idrottsintresse samt att de ges möjlighet att påverka idrottsföreningarnas verksamhet. Utvärderingar visar att barns och ungas idrottande avtar med stigande ålder. I nationella studier förklaras det bl. a med barns tidiga deltagande i idrottsverksamhet under en lång barnperiod vilket gör att de tröttnar i tonåren. Ytterligare en förklaring är att gymnasiestudier kräver mer tid samt att de äldre ungdomarna får andra intressen. Det finns en efterfrågan av alternativa möjligheter till idrottande än de som föreningarna erbjuder idag. Det är framförallt de äldre ungdomarna som vill ha möjlighet att påverka hur deras idrottande ska utformas.

Det enskilt största hindret i dag för att föreningarna ska kunna ta emot fler barn och ungdomar är bristen på lokaler. Detta gäller framförallt lagsportsidrotter (bl a innebandy och handboll) samt gymnastik. Simning är en annan sport där det saknas möjligheter att utöva i kommunen. Det finns en stor efterfrågan på just möjligheten att simma. Eftersom det finns ett kommunalt beslut om badhus med byggstart 2010 kommer detta avsevärt att bredda möjligheten till fysisk aktivitet i kommunen.

Folkhälsa

Möjligheten till idrott påverkar folkhälsan i kommunen. Vuxnas möjlighet att idrotta är ett sätt att förebygga dagens livsstilssjukdomar.

Psykisk ohälsa som är relaterad till stress är idag vårt samhälles största sjukdomsburda, medan hjärt- och kärlsjukdomar är den högsta dödsorsaken (Socialstyrelsen, 2008). Båda tillstånden kan förebyggas med motion. Enligt drogvaneeundersökningen 2008 framkom att flickor i årskurs 9 har en betydligt sämre psykisk ohälsa än vid tidigare års mätningar. När det gäller den övriga befolkningen finns inga undersökningar gjorda eller tillgängliga indikatorer på att den psykiska ohälsan hos den vuxna befolkningen har ökat. Däremot är det rimligt att anta att Ekerö kommun inte utgör något undantag från denna negativa utveckling som är generell i hela Sverige.

Ur ett folkhälsoperspektiv är det därför viktigt att kommunens invånare har möjlighet till idrott och annan fysisk aktivitet.

Demokrati och jämställdhet

En grundläggande utgångspunkt är att samma förutsättningar ska ges till idrotter som efterfrågas av båda könen. Den samlade bilden idag är att idrottsutbudet i högre utsträckning möter pojkars behov. I nämndkontoret Kulturs undersökning (Ung i Ekerö– 09). av ungas möjligheter till fritidsintressen framgår att pojkar i högre utsträckning än flickor tillfredsställs av fritidsutbudet i kommunen. Ca 70 % av de som svarat har möjlighet att utöva sina intressen i kommunen, helt eller delvis. Det finns påtagliga könsskillnader. 41 % av pojkarna kan helt utöva sina intressen i kommunen i jämförelse med 32 % av flickorna. De intressen som både flickor och pojkar uppgett att de måste lämna kommunen för att kunna utöva är framförallt simning.

Fördelningen av aktivitetsstödet visar att det är en större andel pojkar (58 %) än flickor (42 %) som deltar i föreningarnas bidragsberättigade aktiviteter.

Ett annat sätt att titta på kommunens fördelning av resurser är att konstatera att 1/3 av kommunens driftsanslag om 5,9 mkr för idrottsanläggningar går till de bägge ishallarna med totalt ca 350 aktiva barn och ungdomar de flesta pojkar.

Samverkan mellan kommun och föreningsliv

Idrottsföreningarna har stor betydelse för invånarnas möjlighet att idrotta. Kommunen har även en betydande roll för *föreningarnas* möjlighet till utveckling. Som innehavare av en sådan roll krävs även att kommunen blir en tydlig samverkanspart till idrottsföreningarna. Föreningarna efterfrågar en tydligare samtalspart i kommunen både om idrottens utveckling generellt och specifika frågor.

Kommunen har å andra sidan i motsvarande grad behov av att föreningslivet organiserar sig för en smidig dialog. För att kommunens resurser till föreningslivet, framförallt i form av anläggningar, ska komma till stånd behövs en samordning föreningarna emellan.

Anläggningar

Anläggningar är egentligen inget eget målområde utan en sätt att nå målen om aktiv fritid och folkhälsa. Men fungerande anläggningar är en förutsättning för idrottens utveckling i kommunen. Den fortsatta övergången från landsbygd till mer tätbebyggda områden med ökande befolkningstal innebär att det behövs en utvecklingsplan för idrottsanläggningar. Investeringar i idrottsanläggningar är ofta tunga investeringar och det fordrar en tydlighet från kommunens sida hur och i vilken takt anläggningarna ska utvecklas samt, mot bakgrund av kommuninvånarnas behov och efterfrågan, vilket behov som finns för ytterligare anläggningar. Kommunen är en stor fastighetsägare och det behöver klarläggas i vilken mån det kommunala fastighetsbeståndet kan omvandlas och samutnyttjas för idrottsaktiviteter.

Kulturnämnden tog redan 2006 ställning till en anläggningsplan som sedan har legat till grund bla för upprustning av Träkvistavallens friidrottsanläggning och anläggande av konstgräs samt de nuvarande förslagen om stöd till Ekebyhovsbacken och konstgräsplan vid Svanhagen. Det är idag dessutom stor efterfrågan på hallar med matchmått från föreningslivet för framförallt lagbollsidrotterna än vad det finns tillgång till. Samtidigt efterfrågar studieförbunden bättre lokaler för andra typer av fysiska aktiviteter där dans intar den främsta placeringen. Förutom idrottsföreningarnas önskemål om anläggningar är de vanligaste önskemålen bland ungdomar nya anläggningar i följande ordning; bad med motion och friskvård (65 %), caféer (47 %), idrottshallar (43 %), fritidsgårdar och allaktivitetshus (32 %), möjlighet att utöva drama, dans och musik (23 %) (Ung-08) . Enligt beslut i kommunfullmäktige ska badhus tillkomma vid Trävkistavallen med beräknat färdigställande 2011.

Målområden

Fysiskt aktiv fritid

Ekerö kommuns målsättning är att *alla* invånare ska ha möjlighet till en fysisk aktiv fritid men särskilt prioriteras barn och unga upp till 20 år. Här kan daglig fysisk aktivitet i skolorna ge barn ett intresse för idrottsaktiviteter som passar dem. I kommunens ungdomspolitiska mål understryks vikten av fortsatt breddning av möjligheter till aktiviteter för ungdomar (fysiska). En särskild grupp vars möjlighet till fysisk aktivitet ska säkras är funktionshindrade barn och ungdomar.

Långsiktigt mål: Alla invånare i Ekerö kommun ska möjlighet till en aktiv fritid.

Kortsiktiga mål:

- I Ekerö kommun finns ett brett utbud av idrott och fysiska aktiviteter för barn och ungdomar.
- Barn med funktionshinder ska säkerställas möjligheter/förutsättningar till en fysisk aktiv fritid.
- Kommunen stödjer föreningar som utvecklar aktiviteter som är utformade efter ungdomars önskemål och behov.

Strategi; En successiv utbyggnad av idrottsanläggningar som är anpassade efter kända behov ska ske. Kommunen ska säkra invånarnas tillgångar till anläggningar genom att verka för goda tvärförbindelser mellan kommundelarna. Skolorna ska erbjudas möjlighet att skapa fler tillfällen till fysisk aktivitet genom Idrottslyftet. Föreningslivet erbjuds stöd i form av utbildning i hur de kan inkludera funktionshindrade i sin verksamhet. Diskussion med föreningslivet om ungdomars inflytande genomförs.

Folkhälsa

Att ge barn och unga möjlighet till idrott och friluftsliv är att tidigt lägga grunden för goda vanor som gynnar deras utveckling och kan även fungera skyddande mot olika former av ohälsa.

Att delta i en förening ger möjlighet att umgås i goda sociala miljöer som kan ge många vinster i form av inflytande och delaktighet vilket är en grundförutsättning för välmående. Det är också viktiga skyddsfaktorer mot utanförskap, psykisk ohälsa och missbruk.

Möjligheten för vuxna och äldre att idrotta och delta i friluftsliv kan förebygga många av dagens livsstilsjukdomar som är vårt största hot mot en god hälsa. En god fysik kan ge år åt livet och liv till åren genom ökad motståndskraft mot sjukdomar.

Långsiktigt mål: Ekerö kommun stöder en god folkhälsa hos invånarna genom att säkerställa goda möjligheter till idrott och fysisk aktivitet.

Kortsiktiga mål:

- Drogförebyggande policys finns inom föreningslivet
- Möjligheten till vardagsmotion är god och känd hos invånarna

Strategi: Föreningslivet inkluderas i kommunens arbete med hälsofrämjande åtgärder. Kommunen skapar goda möjligheter till fysisk aktivitet i vardagen med bl.a. sammanhängande promenadvägar, cykelbanor (gc-vägar) och spontanidrottsplatser. God information om motionsmöjligheter i kommunen finns.

Demokrati och jämställdhet

Idrottsrörelsen är vår tids största folkrörelse och som sådan ger den möjlighet till en demokratisk fostran och delaktighet. Inom idrotten möts människor från olika samhälls- och åldersgrupper. Därigenom fyller den en viktig funktion för integration och möten mellan generationer. Idrottsrörelsen ger en möjlighet för människor att befinna sig i ett sammanhang som innebär delaktighet och gemenskap.

Idrotten är därför en arena där god kunskap om genus och maktstrukturer bör finnas för att säkra demokratin och jämställdheten och möjliggöra idrott på lika villkor för båda könen. Lika väl måste det inom den kommunala organisationen för idrott och fysisk aktivitet, finnas ett förhållningssätt som främjar demokratiska och jämställda möjligheter till idrott och fysisk aktivitet för båda könen.

Långsiktigt mål: I Ekerö kommun finns samma förutsättningar till idrott och fysisk aktivitet för både flickor och pojkar.

Kommunen stödjer idrottsföreningar som är jämställda och demokratiskt uppbyggda verksamheter och som säkrar invånarnas rättigheter och möjligheter till jämställdhet och inflytanden.

Kortsiktiga mål:

- Kommunens stöd till idrott och fysiska aktiviteter ska vara jämställt fördelat mellan olika idrotter och aktiviteter som efterfrågas av båda könen.
- Flickor har samma möjligheter till idrott och fysisk aktivitet som pojkar.

Strategi; Kommunen ska verka för att höja medvetandenivån inom sin egen organisation och föreningslivet om hur genusstrukturer verkar genom utbildningar inom ämnet. Fördelningen av resurser och tillgängligheten till anläggningar för pojkar och flickor ska kartläggas så att kommunens stöd blir jämställt fördelat. Årliga uppföljningar ska göras av hur idrottsföreningarna säkerställer att verksamheterna är jämställda, demokratiska och där alla medlemsgrupper har inflytande.

Samverkan mellan kommun och föreningslivet

De ideellt drivna idrottsföreningarna i kommunen utgör stommen i utbudet av idrottsaktiviteter. Ett rikt föreningsliv är den enskilt viktigaste förutsättningen för idrottsutövande för invånarna. Föreningarna behöver en tydlig samverkanspart i kommunen för att kunna planera och utveckla sin verksamhet. Kommunen ska skapa förutsättningar för idrottsföreningarna att utveckla sin verksamhet både när det gäller omfång och innehåll.

Långsiktigt mål; Ekerö kommun är en aktiv samarbetspart till föreningslivet i frågor som rör idrott och fysisk aktivitet.

Kortsiktiga mål: Ett samverkansforum bestående av representanter från kommunen och föreningslivet bildas.

Strategi; *Formaliserad* samverkan mellan kommun och föreningsliv upprättas bl a i form av råd, informationsutbyte och gemensam webbsida.

Anläggningar

Ekerö kommun har extremt gynnsamma förutsättningar att erbjuda sina invånare upplevelser av natur, friluftsliv och rekreation. Förutom arenaidrotter finns tillgång och möjligheter till friluftsliv och annan motion och rörelse där det finns utrymme för ett stort mått av spontana aktiviteter.

Långsiktigt mål: Anläggningar för idrott, fysisk aktivitet och friluftsliv i Ekerö kommun motsvarar invånarnas behov.

Kortsiktigt mål: Kommunens planering för nya anläggningar för idrott och annan fysisk aktivitet är känd för invånarna.

Prioriterade anläggningar är de som;

- utformas efter breda användningsområden med en hög utnyttjandegrad och som tillgodoser ett flertal verksamheter.
- där barn- och ungdomsverksamheter bedrivs
- är publika och har ett brett allmänintresse
- tillgodoser skolornas behov av lokaler för idrottsutövande.
- ger förutsättningar för spontanidrott i närområdet
- möjliggör sammanhängande promenader och cykelturer skyddade från trafik (gc-vägar)

Strategi: Kommunen reviderar årligen en anläggningsplan med en prioritering av anläggningar som ligger till grund för kommunens investeringsplan.

Uppföljning/ utvärdering

Programmet utvärderas löpande i samband med kulturnämndens verksamhetsuppföljning.

Antaget av Ekerö Kommunfullmäktige xxxx-xx-xx